

آیتها

نگاهی به آیات سؤال بر انگیز قرآن کریم

---

* ارتداد به چه معناست؟

* چرا ارتداد جرم است؟

مؤسسه فرهنگی بیان هدایت نور

آیه‌ها: نگاهی به آیات سؤال برانگیز قرآن کریم

(ارتداد به چه معناست؟ / چرا ارتداد جرم است؟)

محمدعلی انصاری

چاپ اول (خ): بهار ۱۳۹۵

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰ تومان

سرشناس: انصاری، محمدعلی، ۱۳۴۳

عنوان و نام پدیدآور: نگاهی به آیات سؤال برانگیز قرآن کریم / محمدعلی انصاری

مندرجات: ارتداد، چه است؟ / چرا ارتداد جرم است؟

مشخصات نشر: مشهد، انتشارات بیان هدایت نور، ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۶۴ ص ۱۱ / ۱۷ س م.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۴۷۲-۸۶-۸

یادداشت: کتابنامه

موضوع: دعا / جنبه‌های قرآنی / احادیث

وضعیت فهرست نویسی: فیا

رده‌بندی کنگره: ۹ آ ۸۳۴ الف / ۲۶۶ BP

رده‌بندی دیوبندی: ۲۹۷/۷۷

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۹۷۸۶۰۴

چاپ: مؤسسه بیان هدایت نور

دفتر مرکزی: مشهد، بلوار شهید دستغیب، فرهاد ۲۴

تلفن: ۰۵۱-۳۸۹۰۴۵۰۰

حق چاپ محفوظ است.

فهرست

۷	پیشگفتار
۱۴	۱. بررسی مفهوم ارتداد
۱۵	۲. اقسام ارتداد
۱۵	۱.۲. ارتداد عینی و حکمی
۱۶	۲.۲. ارتداد اجباری و اختیاری
۱۹	۳.۲. ارتداد ملّی و فطری
۲۰	۳. شرایط تحقق ارتداد
۲۲	۱.۳. نظریه محقق نشدن ارتداد
۲۴	۴. ارتداد؛ توطئه‌ای بر ضد ادیان الهی
۲۸	۱.۴. آثار زیان‌بار ارتداد در جامعه اسلامی
۳۰	۵. اجباری نبودن پذیرش دین
۳۳	۶. مجازات ارتداد

۳۳	۱.۶. پشتیبانی خداوند از ادیان
۳۶	۲.۶. احکام فقهی ارتداد
۴۰	۳.۶. چرایی مجازات سنگین ارتداد
۴۵	۷. ریشه‌های ارتداد
۴۵	۱.۱. تسویل شیطان
۴۶	۲.۷. نرسیدن به نهادن رضای الهی
۴۸	۲.۷. کینه و حسادت
۵۱	۸. پیامدهای ارتداد
۵۱	۱.۸. سختی جان دادن
۵۲	۲.۸. ازدیاد کفر
۵۵	۳.۸. محرومیت از هدایت الهی
۵۸	۴.۸. حبط اعمال
۶۱	کتابنامه

پیشگفتار

پروردگار مهربان کلام خود را به گونه‌ای فرو فرستاده که برای عموم انسان‌ها قابل فهم است و در بیان مطالب آن انپیچیدگی و معماگونه بودن پرهیز شده است؛ اما از آنجایی که قالب‌های بی‌شمار و سطوح فهم متعددی دارد، برای رسیدن به حقایق فراتر از سطح نخستین آن، به دقت و تعمق فزون‌تری نیاز است و رسیدن به این درک و دریافت نیز ابزار لازم این کار را می‌طلبد.

از سویی، با عنایت به این نکته که ساختار و قالب آموزه‌ها و حقایق قرآن زیبایی‌ها و لطافت خاص خود را دارد، گاه درک و استنباط محتوای فراتر از آن، نیازمند انس فزون‌تر با ساختار زبان

قرآن است تا مخاطب در برداشت از ژرفای زیبایی‌های کلام حق به راه خطا نرود.

روشن است که آن درون‌مایه‌های عمیق و این شیرین‌کاری‌های ساحتاری، بدون باریک‌بینی لازم در آیات دریافت نخواهد شد. به همین خاطر، مجموعه «آیه‌ها» تلاشی است برای تبیین و شفاف‌سازی گزاره‌هایی از قرآن که ممکن است در نگاه ساده و نگرش سطح اول، براندازنده سئالات و حتی ابهاماتی باشد؛ اما در نگاه بعدی و تأمل عمیق‌تر و نظر بر محتوای این آیات، پاسخ‌ها به در خواهد آمد و دریچه‌های فهم، نه به نه گشوده می‌شود.

البته در این راستا تلاش بر آن است که میزان بررسی و تأمل در این آیات، به حدی باشد که آنها به درک عموم مخاطبان نزدیک شود، بلکه از ظرایف و لطایف کار نیز غفلت نشود.

امید است که این کوشش گامی فزونی در راه تبیین حقایق وحی و تقریب دل‌ها به آستان مبارک کلام جانان باشد.

***

ایمان و عقیده پدیده‌ای است که در نهان‌خانهٔ جان آدمیان رخنه می‌کند و ساکن حریم قلب‌ها می‌شود. ایمان، با میل و رغبت، جان‌پروری و نفس مؤمن را آبادان می‌کند و هرگز نمی‌توان آن را به قهر و جبر، مهمان ناخواندهٔ جان انسان‌ها کرد یا به خشونت از اعماق وجودشان برون آورد. رسولان الهی نیز فرد یا جماعتی را به قبول دین و انداختن آنند؛ از همین رو در تمام ادیان الهی اصل پذیرش ایمان و دین، اختیار است: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾.

نکتهٔ ظریف، اینجاست که نبود فشار و اجبار، در مقام پذیرش دین است نه استمرار و ادامه آن؛ یعنی ادیان الهی هیچ اصرار و ابرامی بر دین‌داری مردمان نداشته‌اند. معتقد بودند که «سر ما نداری، سر خویش گیر!». اما هنگامی که انسان‌ها با شناخت و بررسی حقایق دین و به بیانی پس از جست‌وجو و تحقیق لازم جذب دین می‌شوند و به جرگهٔ متدینان می‌پیوندند، ادیان الهی اختصاص نمی‌دهند که برخی با هر بهانه‌ای بخواهند لرزه بر پیکر دین‌داری بیفکنند و از دین، رو برگردانند؛ زیرا ادیان الهی در حقانیت خود هیچ تردیدی ندارند.

درمقابل، شیاطین جن و انس نیز خوب دریافته‌اند که از هتس و مؤثرترین راه‌های تخریب دین و زدودن ایمان از جان مردم، بازگرداندن دین از مسیر خود است؛ از این رو طرح ارتداد را در پیشانی کارها و وسوس خود قرار داده‌اند تا از این رهگذر به کام

خویش برسند و صدمه‌ای جدی به ادیان وارد کنند. در مواجهه با این قضیه، ادیان الهی نیز سخت‌گیرانه ایستادگی می‌کنند و مصالح و آیین خداوندی را بر رأی شخصی افراد مقدّم می‌شمارند و تا حد ممکن در مقابل وارد شدن چنین خدشه‌ای بر پیکر دین مقاومت می‌کنند.

در قرآن کریم ارتداد از مباحث بسیار جدی است و آیات متعددی در آن در این مفهوم و نیز احکام، اشکال، ریشه و هدف شکل‌گیری و نتایج آن بی‌پردازند؛ مفهومی که بسیار به آن شبهه و ایراد وارد شده و از آن سراسر شده است. از همین رو دفتر چهارم آیه‌ها به این مسئله مهم پرداخته و چنانچه آیه از این مجموعه را بررسی و در آن تأمل کرده است تا حقیقت این تفسیر خطیر و چرایی موضع‌گیری ادیان حق در قبال این پدیده پندوج بهر چه تا حد امکان آشکار سازد.

شاید کوتاه‌ترین و در عین حال محوری‌ترین آیه از این مجموعه، آیه شریفه سوره مبارکه محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ است:

﴿إِنَّ الدِّينَ أَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ
الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ﴾

کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آن‌ها، دست از حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آن‌ها را با آرزوهای طولانی فریفته است.

به همین دلیل در این دفتر نقطه آغاز بررسی این مسئله جدی، از این آیه شریفه است. آیات دیگری نیز که حاجت به تأمل دارد، در ادامه این دفتر آمده است. امید است که شفاف‌سازی این موضوع مهم و آیات آن بتواند راه‌گشای طالبان حقیقت باشد.

محمدعلی انصاری

مشهد مقدّس

بهار ۱۳۹۵

www.ketab.ir